Shri Krishna BahuudeshiyaSamajseviSanstha's, Osmanabad

COLLEGE OF EDUCATION (B.ED)

Osmanabad 413501

Criteria II: Teaching-learning and Evaluation

2.3.3: - Number of students using ICT support (mobile-based learning, online material, podcast, virtual laboratories, learning apps etc.) for their learning, for the last completed academic year..

Documentary evidence in support of the claim

सुस्वागतम

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, उस्मानाबाद

श्रीकृष्ण बहुउद्देशिय समाजसेवी संस्था उस्मानाबाद संचलित,

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, उस्मानाबाद

सादरकर्ती
अंदुरे पुजा बिभीषन
रोल नं. ३२

मार्गदर्शक
प्रा. खुने राजेंद्र वसंत

१) आपल्यालाअन्न पदार्थाची चव कोणत्या इंद्रिया मुळे कळते?

२) आपल्याला आवाज कोणत्या इंद्रिया मुळे ऐकू येतो?

३) आपल्याला वास कोणत्या इंद्रियामुळे कळतो?

४) समोरच्या वस्तुचे ज्ञात कोणत्या इंद्रियामुळे होते?

५) मानवी शरीरामध्ये आणखी कोणकोणते इंद्रिय आहेत?

घटक

इंद्रियसंस्था

पाठ्यघटक :

पचनसंस्था

विषय : विज्ञान

इयत्ता : ६ वी

इंद्रिये संस्था :- ठराविक काम एकत्रितपणे करणाऱ्या इंद्रिय समूहाला इंद्रिये संस्था असे म्हणतात.

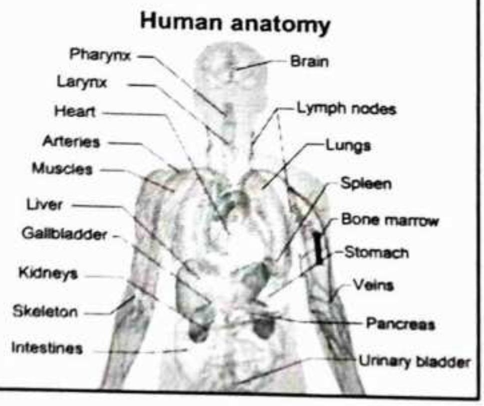

❖ पचन संस्था

तोंड
ग्रासिका
जठर
यकृत
लहान आतडे
मोठे आतडे
गुददवार

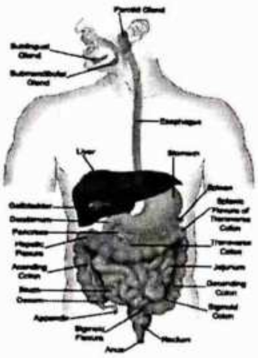

तोंड

लाळग्रंथी
|
टायलिन

ग्रासिका

पिष्टमय — ग्लुकोज

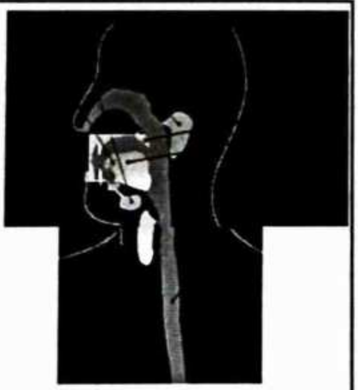

जठर

|

जठररस

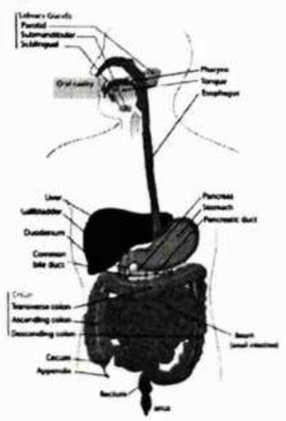

लहान आतड

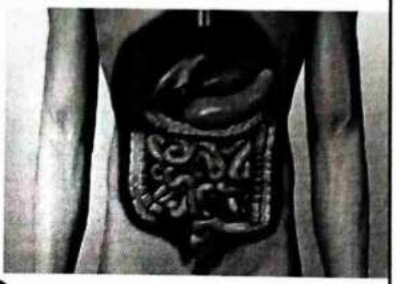

आंत्ररस

यकृत - पित्तरस

स्वादुरस

मोठे आतडे :- बाहेरून फुगवटा दिसणारा भाग म्हणजे मोठे आतडे होय.

चोथा गुददवारा मार्फत शरीरा बाहेर

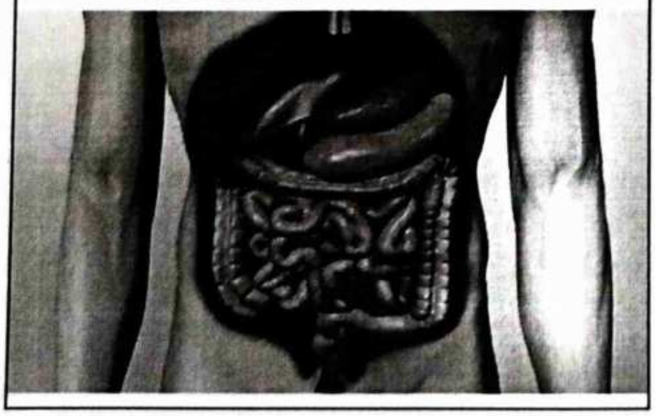

संकलन

पिष्टमय पदार्थाचे रुपांतर कशा मध्ये होते?

इंद्रीय संस्था म्हणजे काय ?

लाळ कोठे तयार होते?

पचन संस्थेत कोणकोणते पचन इंद्रीये आहेत?

उपयोजन

•मानवी शरिरात कोणत्या पदार्थाचे पचन होते?

मुल्यमापन

लाळ तयार करणाऱ्या गंथीना ------------- म्हणतात.

पोटामध्ये असणाऱ्या पिशवीला ------------ म्हणतात.

स्वादुपिंडात ------------- नावाचा पचक रस तयार होतो.

गृहपाठ

मानवी शरीरातील संस्थेत असणाऱ्या लहान आतडे व मोठे आतडे यांचे कार्य स्पष्ठ करा.

धन्यवाद .

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, उस्मानाबाद

[illegible]

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,
उस्मानाबाद

सादरकर्ती
हुलसुरे रंजना मारुतीराव
रोल नं. 33

मार्गदर्शक
प्रा. खुने राजेंद्र वसंत

मेथड- मराठी

माणसांनी छळले नदीला

हेतुप्रश्न- नदीच्या पाण्याला दुर्गंधी का आली?

लेखक परिचय- शशिकांत त्र्यंबक पाटील यांचा जन्म १९४० मध्ये झाला. बालसाहित्य, किशोर, छावा इ. मासिकात अनेक कथा प्रकाशित इतर शैक्षणिक पुस्तकेही प्रसिध्द आहेत.

स्वच्छ वाहणारी नदी, शेतीला, पशु-पक्ष्यांना, लोकांना पाणी देणारी नदी .

किना-यावरती वस्ती, शहरे वाढली. गिरण्या, कारखाने सुरु झाले. सांडपाण्याचे गटार नदीत मिसळायला आले.

तांबूस, काळ्या पाण्याने भरलेले संथ वाहणारे नाले नदीत मिसळायला आले.

माणसांनी कच-याच्या गाड्या भरुन नदीपात्रात रिकाम्या केल्या.

5/8/2023

संकलन-

१. नदी स्वतःचे पाणी कोणाकोणाला देत होती?

२. नदीला आनंद का व्हायचा?

३. समृध्दी कोठे असते?

४. माणसांनी नदीला दुषित कसे केले?

उपयोजन-

प्रश्न- रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा.

१. डोंगरावरुन__________ पाणी आणीत होती.

२. नदीला________ फारच आवड.

३. जिथे स्वच्छ पाण्याची नदी, तिथे असते________

४. माणसांनी कच-याच्या गाड्या भरल्या, नदीच्या________ रिकाम्या केल्या.

५. स्वच्छ पाण्याच्या नदीला, माणसे लागली________

स्वाध्याय-

नदीचे शुध्द रुप बिघडण्यामागची कारणे आणि नदी स्वच्छ राहण्यासाठी कोणकोणते उपाय करणे शक्य आहे ते सविस्तर लिहून आणा.

सुस्वागतम्

1

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, उस्मानाबाद

श्रीकृष्ण बहुउद्देशिय समाजसेवी संस्था उस्मानाबाद संचलित,

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,

उस्मानाबाद

सादरकर्ता
सोलनकर दत्तात्रय रामचंद्र
रोल नं. ४०

मार्गदर्शक
प्रा. खुने राजेंद्र वसंत

विषय : भूगोल

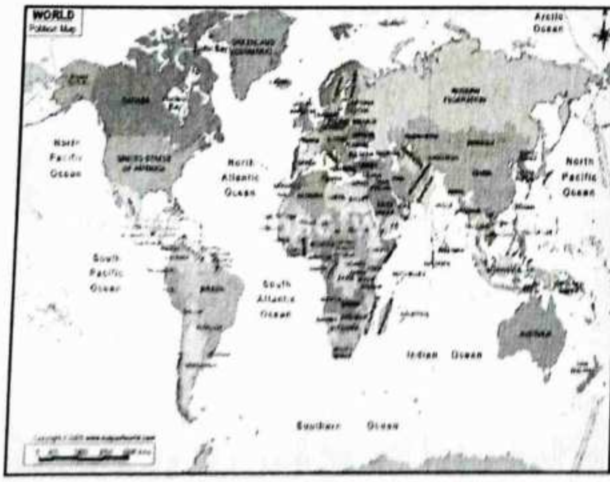

१३. दक्षिण अमेरिका खंड

South America

दक्षिण अमेरिका खंडाची वैशिष्टये

प्रश्न : भारतातील सर्वात लांब नदी कोणती ?

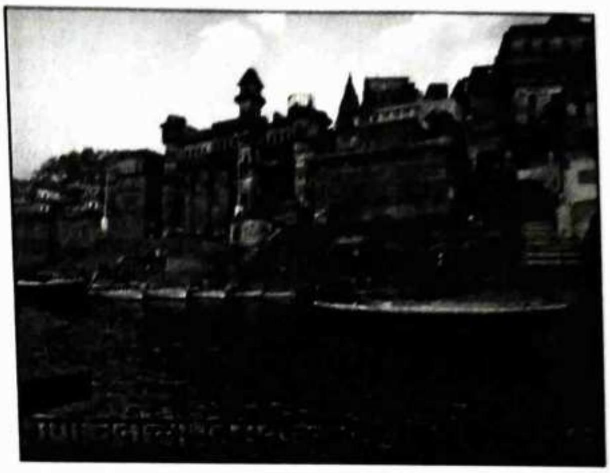

अमेझॉन नदीचे खोरे व घनदाट जंगल

अमेरिकेतील अँडीज पर्वत

जगात सर्वात जास्त क्षेत्र व्यापलेली
विषुववृत्तीय सदाहरित वने

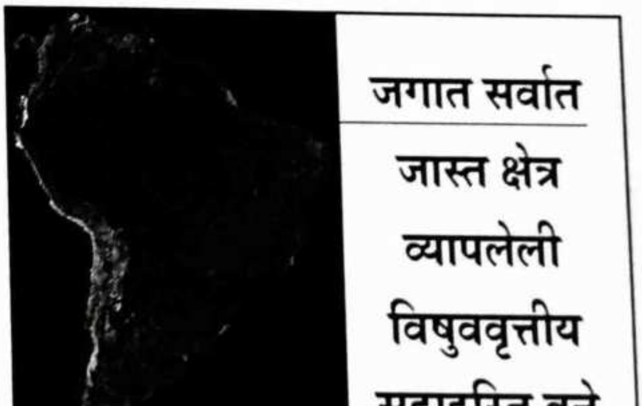
जगात सर्वात
जास्त क्षेत्र
व्यापलेली
विषुववृत्तीय
सदाहरित वने

स्थान व विस्तार :

११° ४५' उत्तर ते ५५°५२' दक्षिण अक्षवृत्तीय आणि ३४°४५' पश्चिम ते ८१°१०' पश्चिम रेखावृत्त असा आहे

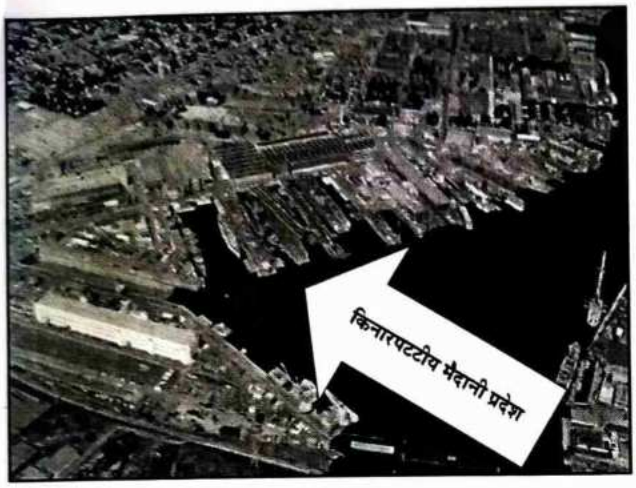

१. दक्षिण अमेरिका खंडाच्या पश्चिमेस कोणता महासागर आहे ?

२. दक्षिण अमेरिका खंडातील सर्वात लांब पर्वत श्रेणीचे नाव सांगा.

३. दक्षिण अमेरिका खंडातील सर्वात लांब नदी कोणती आहे?

४. रेखावृत्तीय दृष्टया दक्षिण अमेरिका खंड कोणत्या गोलार्धात येतो

५. दक्षिण अमेरिका खंडातील पठारांची नावे सांगा.

गृहपाठ :

दक्षिण अमेरिकेच्या प्राकृतिक रचनेविषयी १० ओळी माहिती लिहा.

सुस्वागतम

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, उस्मानाबाद

श्रीकृष्ण बहुउद्देशिय समाजसेवी संस्था उस्मानाबाद

संचलित,

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, उस्मानाबाद

सादरकर्ती
कानडे शिवकन्या कमलाकर
रोल नं. २५

मार्गदर्शक
प्रा. खने [illegible] वसंत

मेथड - गणित

आयताचे क्षेत्रफळ = ---- X ------

चौकोनाच्या क्षेत्रफळाचे एकक = ----

एका आयताची लांबी 5 से.मी. व रुंदी 4 से.मी. आहे तर क्षेत्रफळ = ----

---

रस्त्याचे क्षेत्रफळ

एका आयताकृती मैदानाची लांबी 60 मी.व रुंदी 35 मी.आहे. या मैदानाच्या चारही बाजुंनी 1-5 मी. रस्ता आहे, तर त्या रस्त्याचे क्षेत्रफळ किती?

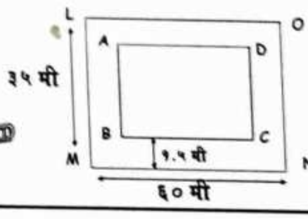

मैदानाची लांबी आयात LMNO ची लांबी 60 मी. व रुंदी 35 मी. आहे.

.. आयात LMNO चे क्षेत्रफळ = लांबी x रुंदी
= 60 x 35
= 2100 चौ. मी.

आयताकृती मैदानाच्या आतुन चारही बाजुंनी 1-5 मी. रुंदीचा रस्ता आहे.

आयात ABCD ची लांबी = 60 & 1-5 & 1-5
= 57 मी.

आयात ABCD ची रुंदी = 35 & 1-5 & 1-5
= 32 मी.

आयात ABCD ची क्षेत्रफळ = लांबी x रुंदी
= 57 x 32
= 1824

रस्त्याचे क्षेत्रफळ = आयात LMNO चे क्षेत्रफळ - आयात ABCD चे क्षेत्रफळ

= 2100 – 1824
= 276 चौ.मी.

.. रस्त्याचे क्षेत्रफळ 276 चौ.मी.

मुल्यमापन

- आयताची लांबी 6 से.मी.व रुंदी 3 से.मी. आहे तर क्षेत्रफळ किती?

चौरसाची एक बाजु 3 से.मी. आहे तर चौरसाचे क्षेत्रफळ किती ?

- चौरसाचे क्षेत्रफळ

गृहपाठ

उदाहरण संग्रह 70 सोडवणे

धन्यवाद

WEL-COME

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, उस्मानाबाद

श्रीकृष्ण बहुउद्देशिय समाजसेवी संस्था उस्मानाबाद
संचलित,

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,
उस्मानाबाद

सादरकर्ती
सरटेके प्रियंका कल्याण
रोल नं. ४१

मार्गदर्शक
प्रा. खुने राजेंद्र वसंत

THE AMAZING WORLD OF PLANTS

SUBJECT :ENGLISH
CLASS: 5TH
DATE : / / 2022

Q.1. Tell me the big animal name?

Q.2. Which trees are the tallest?

Q.3. Which trees have very thick trunks?

*Biggest Trees: - Biggest trees all trees but it is not the biggest of all living things

Redwood: - They are called redwood trees or redwood a big man standing under a redwood look.

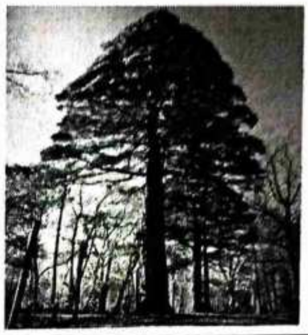

Q.1 Tell me names of Fruits?

Q.2 Tell me names of Tree?

Q.3 Tell me names of Flowers?

Q. DRAW THE PICTURE OF TREE.

HOME WORK

- Collect the information about "THE TREES OUR BEST FRIENDS".

Unit Plan Template

Note: Type in the gray areas. Click on any descriptive text, then type your own.

Unit Author	
First and Last Name	पाटील नम्रता रामचंद्र
Author's E-mail Address	----------------------
College Name	श्रीकृष्ण शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय उस्मानाबाद
Address	बार्शी नाका उस्मानाबाद
Phone	----------------------
Course	Intel Tech Pre Service Program

Unit Overview	
Unit Plan Title	मुलींच्या शिक्षणाच्या समस्या
Curriculum-Framing Questions	
Essential Question	• शिक्षण म्हणजे काय १ • मुलीसाठी शिक्षण का महत्त्वाचे आहे.
Unit Questions	• मुलीचे शिक्षण कोणत्या उद्दिष्टावर आधारित असावे ते स्पष्ट करा ? • स्त्री शिक्षणाचे महत्त्व सांगा ?
Content Questions	• मुलीना सक्षम करण्यामध्ये शिक्षणाची कोणती भूमिका असणे आवश्यक आहे ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

Unit Summary

२०२० साली भारत महासत्ता बनण्यसाठी प्राथमिक शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणासाठी शंभर टक्के पटनांदणी , उपस्थिती व दर्जेदार शिक्षणमिळणे अत्यावश्यक आहे. त्यासाठी सर्व घटकांना शिक्षणप्रवाहात आणून, उपस्थिती टिकवून, त्यांना दर्जेदार शिक्षण देण्यावर शासनाने भर दिलेला आहे, तरीही वेगवेगळया कारणांमुळे मुलींचे ,स्त्रियांचे प्रमाण शिक्षणाबाबत कमीच असलेले दिसून येते.

मुलींच्या शिक्षणाची उद्दिष्टये-

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

१. व्यक्तीमत्त्व विकासासाठी शिक्षण
२. जीवनासाठी, व्यवसायासाठी, नागरिकत्वासाठी शिक्षण
३. मुल्यांच्या जोपसणेसाठी शिक्षण
४. आदर्श पिढी घडविण्यासाठी शिक्षण
५. रिकाम्या वेळेच्या वापरासाठी शिक्षण
६. देशाच्या विकासासाठी शिक्षण

मुलींच्या शिक्षणाचे महत्त्व-

१ एक पुरूष शिकला तर एक व्यक्ती शिकते
पण एक स्त्री शिकली तर एक कुटूंब शिकते.

२ पिता रक्षति बालक्ये, पति रक्षति कौमार्य
पुत्र रक्षति वार्धक्ये,न स्त्री स्वातंत्र्य अर्हती

Subject Area(s)

इतिहास, समाजशास्त्र

Class Level [Click box(es) of all class level(s) that your Unit targets]

☐ Junior Kindergarten ☐ Senior Kindergarten
☐ 1-4 ☒ 5-8 ☒ 9-10
☒ 11-12 ☒ Resource
☐ Gifted and Talented ☐ Other:

School Examination Board Guidelines

एच.एच.सी. विभाग

Student Objectives/Learning Outcomes

ज्ञान - स्त्री शिक्षण म्हणजे काय ते सांगतो.

आकलन - स्त्री शिक्षणाचे फायदे सांगतो .

उपयोजन - मुल्य आणि शिक्षण यांच्यातील परस्परसंबंध सांगतो .

कौशल्य - स्त्री शिक्षणाबदल कौशल्याने माहिती गोळा करतो.

Procedures

शिक्षक कृती

१. प्रकल्पाची ध्येये उद्दिष्टे आणि महत्त्व समजावून सांगणे.

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

२. प्रकल्पाचे वेळापत्रक तयार करणे.

३. स्त्री शिक्षणाची पार्श्वभूमी समजावून सांगणे.

४. विद्यार्थ्यांकडून पथनाटयाच्या माध्यमातून जनजागृती करणे.

५. विद्यार्थ्यांकडून वर्तमानपत्रातील कात्रणे गोळा करून संग्रह वही तयार करणे.

६. विद्यार्थ्यांकडून भित्तीपत्रके तयार करणे.

७. प्रदर्शनासाठी सार्वजनिक सभागृह आरक्षित करणे.

नियोजन

आठवडा १ : प्रथम विद्यार्थ्यांचे गट तयार करणे. प्रत्येक गटात २० मुले असतील असे दोन गट तयार केले.

पहिला गट : स्त्री शिक्षणची माहिती घेणे.

दुसरा गट : स्त्री शिक्षणाचे फायदे समजावून घेणे

आठवडा २ : संपूर्ण माहिती संकलित करणे

पहिला गट : संकलित केलेल्या माहितीचे वर्गीकरण करणे.

दुसरा गट : पथनाटयाची तयारी करुन घेणे

आठवडा ३ : प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.

पहिला गट : सभागृहात सर्व मान्यवरांसमोर **स्त्री शिक्षण एक समस्या** या विषयावर भित्तीपत्रकाचे प्रदर्शन भिरविणे

दुसरा गट : पथनाटय सादर करणे व त्याचा वृत्तांत लिहीणे.

Approximate Time Needed

एका महिन्यातील तीन आठवडयात प्रकल्प पूर्ण केला.

Prerequisite Skills

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

१. स्त्री शिक्षणाची माहित आहेत.
२. स्त्री शिक्षणाचे फायदे माहिती आहेत.
३. स्त्री शिक्षणाची माहीती सांगणारी कात्रणे गोळा करतो.

Materials and Resources

Technology – Hardware (Click boxes of all equipment needed)

☒ Camera	☐ Video Camera	☐ VCR
☒ Computer(s)	☒ Printer	☐ Video Conferencing Equip
☒ Digital Camera	☐ Projection System	☒ Other:
☐ Tape Recorder	☒ Scanner	
☒ Internet Connection	☒ Television	

Technology – Software (Click boxes of all software needed.)

☒ Database/Spreadsheet	☐ Image Processing	☐ Web Page Development
☐ Desktop Publishing	☒ Internet Web Browser	☒ Word Processing
☐ E-mail Software	☐ Multimedia	☒ Other:
☒ Encyclopedia on CD-ROM		

Printed Materials	१. शालेय पाटयपुस्तक. २. वर्तमानपत्र ३. मासिके
Supplies	---------------------
Other Resources	इंटरनेट, गुगल सर्च
Others	विविध प्रसारमाध्यामाच्या सहाय्याने माहीती संकलित करणे

Accommodations to support different levels of learners in your classroom

Resource Student	सर्जनशिल विद्यार्थी भित्तीपत्रक तयार करण्यास मदत करतील.
Gifted Student	स्त्री शिक्षणासासाठी उपाय सूचवितो.

Student Assessment

१. आजचे स्त्री शिक्षण या विषयावर माहिती गोळा करा.

Key Word Search

स्त्री शिक्षण काळाची गरज

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

प्रकल्पाचे वेळापत्रक

प्रकल्प राबविण्यापूर्वी			
आठवडे	कार्याचे स्वरूप	शिक्षक/विदयार्थी	स्थळ
1.आठवडे आधी	प्रकल्पाचे नियोजन	शिक्षक	शाळा
२.आठवडे आधी	शिक्षकाचे सादरीकरण	शिक्षक	शाळा
३.आठवडे आधी	मूल्यमापन कोष्टक तसार करणे	शिक्षक	शाळा
४.आठवडे आधी	1 प्रकल्प राबविण्यासाठी मुख्याध्यापकाची परवाणगी मिळवणे 2. प्रकल्प राबविण्यासाठी मदतमिळवणे 3. तज्ज्ञांच्या भेटीविषयीचे पत्र.	शिक्षक शिक्षक विदयार्थी विदयार्थी	शाळा शाळा घर

प्रत्यक्ष प्रकल्प राबवताना	
1 ला आठवडा	माहिती संकलीत करणे.
2 रा आठवडा	भित्तीपत्रक तयार करणे.
3 रा आठवडा	मिळालेल्या माहितीचे अर्थनिवचन करणे.
4 रा आठवडा	तज्ज्ञ व्यक्तिचे व्याख्याने आयोजित करणे व पथनाटयाचे सादरीकरण करणे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद

श्रीकृष्ण शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,

उस्मानाबाद

सादरकर्ती

पाटील नयना रामचंद्र

रोल नं.- [illegible]

मार्गदर्शक

प्रा. पवार डी. डी.

मुलींच्या शिक्षणाच्या समस्या

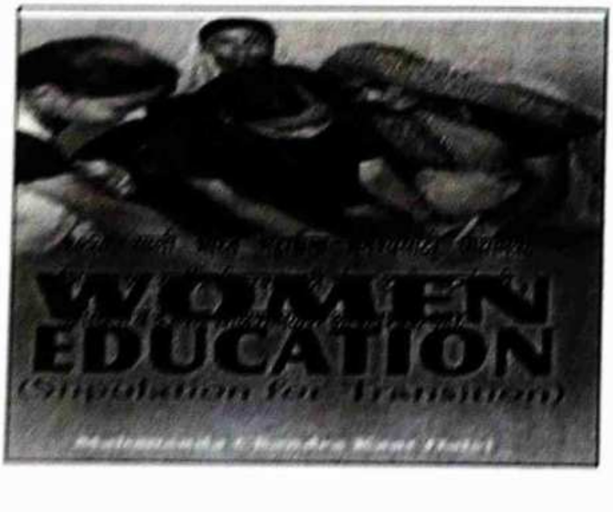

साक्षर
महिला समूह

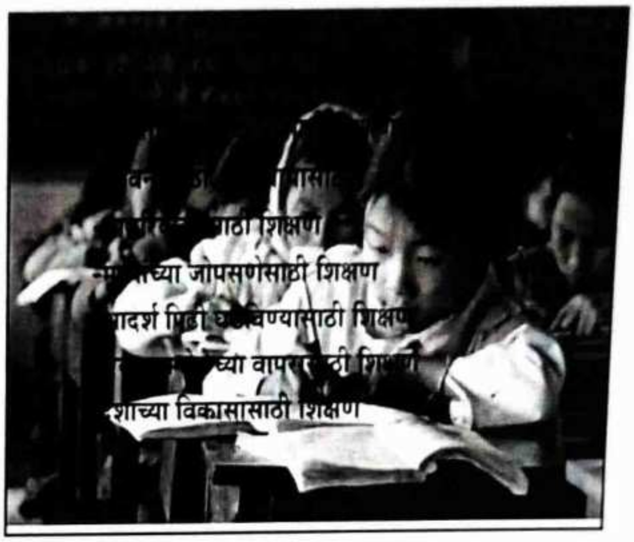
च्या जोपसणेसाठी शिक्षण
शाच्या विकासासाठी शिक्षण

शिक्षा

महत्त्व-
पिता रक्षति बालक्ये, पति रक्षति कामाये
पुत्र रक्षति वार्धक्ये,न स्त्री स्वातंत्र्य अर्हती

Unit Plan Template

Note: Type in the gray areas. Click on any descriptive text, then type your own.

Unit Author	
First and Last Name	बुकन तेजश्री दिनकर
Author's E-mail Address	----------------------
College Name	श्रीकृष्ण शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय उस्मानाबाद
Address	बार्शी नाका उस्मानाबाद
Phone	----------------------
Course	Intel Tech Pre Service Program

Unit Overview	
Unit Plan Title	उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्येचा अभ्यास
Curriculum-Framing Questions	
Essential Question	१ लोकसंख्या म्हणजे काय?
Unit Questions	२ लोकसंख्येचे प्रमाण कोणत्या सुत्राने काढतात.? ३ उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्या वाढीची कारणे सांगा.
Content Questions	१ उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्या वाढीवर उपाय सूचवा
Unit Summary	

उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्या

वर्णन	२००१	२०११
एकूण लोकसंख्या	१४,८६,५८६	१६,५७,५७६
पुरूष	७,६९,३६८	८,६१,५३५
स्त्रीया	७,१७,२१८	७,९६,०४१
लोकसंख्या वाढ (टक्केवारीत)	१६.४७%	११.५०%
लोकसंख्या घनता	१९६	२१९
लिंग गुणोत्तर प्रमाण (प्रति १००० मागे)	९३२	९२४
बालक लिंग गुणोत्तर प्रमाण(०-६ वयोगट)	८९४	८६७
साक्षरता (आकडेवारीत)	८७२,०२२	१,१३७,८१०
पुरूष साक्षरता	५२३,९३०	६४४,३०४

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

स्त्री साक्षरता	३४८,०९२	४९३,५०६
एकूण बालकांची लोकसंख्या -आकडेवारीत (०-६ वयोगट)	२२३,१८३	२०७,०९६
एकूण मुलांची संख्या (०-६ वयोगट)	११७,८६१	११०,९१९
एकूण मुलींची संख्या (०-६ वयोगट)	१०५,३२२	९६,१७७
साक्षरता (टक्केवारीत)	६९.०२	७८.४४
पुरूष साक्षरता	८०.४२	८५.८४
स्त्री साक्षरता	५६.८९	७०.५१
बालकांची लोकसंख्या - टक्केवारीत (०-६ वयोगट)	१५.०१	१२.४९
मुलांची लोकसंख्या (०-६ वयोगट)	१५.३२	१२.८७
मुलींची लोकसंख्या (०-६ वयोगट)	१४.६८	१२.०८

Subject Area(s)

भूगोल, नागरिकशास्त्र, समाजशास्त्र

Class Level [Click box(es) of all class level(s) that your Unit targets]

☐ Junior Kindergarten ☐ Senior Kindergarten
☐ 1-4 ☒ 5-8 ☒ 9-10
☒ 11-12 ☐ Resource
☐ Gifted and Talented ☒ Other:

School Examination Board Guidelines

एच.एच.सी. विभाग

Student Objectives/Learning Outcomes

ज्ञान ः लोकसंख्या वाढीची कारणे सांगतो.

आकलन ः लोकसंख्या वाढीचे दुष्परिणाम सांगतो.

उपयोजन ः लोकसंख्या वाढीवर उपाय सूचवितो.

कौशल्य ः लोकसंख्येविषयी माहिती गोळा करतो.

Procedures

शिक्षक कृती

१. प्रकल्पाची ध्येये उद्दिष्टे आणि महत्व समजावून सांगणे.
२. प्रकल्पाचे वेळापत्रक तयार करणे.
३. उस्मानाबाद जिल्हयतील लोकसंख्येविषयी माहिती घेणे.
४. विद्यार्थ्यांकडून पथनाटयाच्या माध्यमातून जनजागृती करणे.
५. विद्यार्थ्यांकडून वर्तमानपत्रातील कात्रण गोळा करून संग्रह वही तयार करणे.
६. विद्यार्थ्यांकडून भित्तीपत्रके तयार करणे.

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

७. प्रदर्शनासाठी सार्वजनिक सभागृह आरक्षित करणे.

आठवडा १ : प्रथम विद्यार्थ्यांचे गट तयार करणे. प्रत्येक गटात २० मुले असतील असे दोन गट तयार केले.

पहिला गट : उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्येची माहिती घेणे.

दुसरा गट : लोकसंख्या वाढीच्या कारणांचा शोध घेणे

आठवडा २ : संपूर्ण माहिती संकलित करणे

पहिला गट : संकलित केलेल्या माहितीचे कारणानुसार वर्गीकरण करणे.

दुसरा गट : पथनाट्याची तयारी करुन घेणे

आठवडा ३ : प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.

पहिला गट : सभागृहात सर्व मान्यवरांसमोर उस्मानाबाद जिल्ह्याच्या लोकसंख्येची माहिती भित्तीपत्रकेच्या सहाय्याने प्रदर्शन करणे

दुसरा गट : पथनाटय सादर करणे व त्याचा वृत्तांत लिहीणे.

Approximate Time Needed

एका महिन्यातील तीन आठवडयात प्रकल्प पूर्ण केला.

Prerequisite Skills

१. उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्या वाढीची कारणे माहित आहेत.

२. उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्या वाढीचे परिणाम माहिती आहेत.

३. लोकसंख्या वाढीची विविध कात्रणे गोळा करतो.

Materials and Resources

Technology – Hardware (Click boxes of all equipment needed)

- ☒ Camera
- ☒ Computer(s)
- ☒ Digital Camera
- ☐ Tape Recorder
- ☒ Internet Connection
- ☐ Video Camera
- ☒ Printer
- ☐ Projection System
- ☒ Scanner
- ☒ Television
- ☐ VCR
- ☐ Video Conferencing Equip
- ☒ Other:

Technology – Software (Click boxes of all software needed.)

- ☒ Database/Spreadsheet
- ☐ Desktop Publishing
- ☐ E-mail Software
- ☒ Encyclopedia on CD-ROM
- ☐ Image Processing
- ☒ Internet Web Browser
- ☐ Multimedia
- ☐ Web Page Development
- ☒ Word Processing
- ☒ Other:

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

Printed Materials	१. शालेय पाठ्यपुस्तक. २. वर्तमानपत्र ३. मासिके
Supplies	----------------------
Other Resources	इंटरनेट, गुगल सर्च
Others	प्रसारमाध्यमाच्या सहाय्याने माहिती गोळा करणे

Accommodations to support different levels of learners in your classroom

Resource Student	सर्जनशिल विद्यार्थी भित्तीपत्रक तयार करण्यास मदत करतील.
Gifted Student	उस्मानाबाद जिल्ह्यातील लोकसंख्येची तालुकानिहाय माहिती गोळा करतील.

Student Assessment

१. लोकसंख्या वाढीच्या दुष्परिणामाची माहिती गोळा करतील

Key Word Search

लोकसंख्या वाढ, पृथ्वीला अटकाव

Unit Plan Template

Note: Type in the gray areas. Click on any descriptive text, then type your own.

Unit Author	
First and Last Name	सुतार सुप्रिया शिवाजी
Author's E-mail Address	----------------------
College Name	**श्रीकृष्ण शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय उस्मानाबाद**
Address	बार्शी नाका उस्मानाबाद
Phone	----------------------
Course	Intel Tech Pre Service Program

Unit Overview	
Unit Plan Title	सामाजिक पर्यावरणाचा ऱ्हास एक समस्या
Curriculum-Framing Questions	
Essential Question	• सामाजिक स्वास्थ्य म्हणजे काय? • सामाजिक स्वास्थ्य व पर्यावरण यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
Unit Questions	• सामाजिक पर्यावरण बिघडण्याची कारणे सांगा? • जलाशयाचे पाणी दूषित का होते ?
Content Questions	• दूषित पर्यावरणाचे परिणाम सांगा. • गावाचे सामाजिक पर्यावरण आरोग्यदायी राखण्यासाठी कोणती काळजी घ्यावी ?

Unit Summary

तुम्ही स्वतः तुमचे कुटुंब किंवा समाजाचे घटक केवळ निरोगी असून भागग नाही. त्याचबरोबर सर्वजण समाधनी असायला हवेत. आजूबाजूला केरकचरा पसरलेला आहे, गोंगाट आहे अशा ठिकाणी राहायला पसंत करणार नाही. गावात पाण्याचा तुटवडा असला तर स्वच्छता ठेवणे कठीण होते.

गावात पुरेसे पाणी उपलब्ध आहे, परिसर स्वच्छ आहे. मनोरंजनासाठी बागबगिचे आहेत.

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

मुलांना खेळायला मोकळी पटांगणे आहेत., रोगनिवारणासाठी इस्पितळे , दवाखाने आहेत, अशा ठिकाणी राहणारे लोक निरोगी आणि समाधानी आसतात. यालाच सामाजिक स्वास्थ्य म्हणतात सामाजिक स्वास्थ्य ज्या पर्यावरणातून लाभते त्या पर्यावरणाला चांगले सामाजिक पर्यावरण म्हणतात.

आसपासचे जलसाठे , हवा आणि माती हे पर्यावरणाचे महत्त्वाचे घटक आहेत. प्राणी आणि वनस्पती या अजैविक घटकांचा वापर केवळ जगण्यासाठी करतात. मनुष्य मात्र याखेरील इतर अनेक कामांसाठी या अजैविक घटकांचा वापर करत असतो. रोजच्या वापरातील अनेक वस्तू तयार करण्यासाठी कच्चा माल म्हणूनही पर्यावरणातील अनेक पदार्थ वापरले जातात. मातीचे असे कोणकोणते उपयोग तुम्हाला माहीत आहेत. पिण्यासाठी जेवढे पाणी वापरले जाते, त्यापेक्षा हजारो पटींनी अधिक पाणी.कागद, साखर, पोलाद, औषधे तयार करणा-या वेगवेगळ्या कारखान्यांमध्ये वापरले जाते. कारखान्यांमधून मोठ्या प्रमाणात सांडपाणीही बाहेर सोडले जाते. या सांडपाण्यात काही रसायने मिसळलेली असतात. असे सांडपाणी नदी,तलाव यांच्या पाण्यात मिसळले तर काय होईल.जलाशयाचे पाणी दूषित झाल्याने अनेकांना त्रास झाल्याच्या बातम्या आपण ऐकतो. अशा घटनांमुळे अनेकजण मृत्युमुखी पडलेले आहेत.

Subject Area(s)

भूगोल, जीवशास्त्र, प्राणीशास्त्र

Class Level [Click box(es) of all class level(s) that your Unit targets]

☐ Junior Kindergarten ☐ Senior Kindergarten
☐ 1-4 ☒ 5-8 ☒ 9-10
☒ 11-12 ☒ Resource
☐ Gifted and Talented ☐ Other:

School Examination Board Guidelines

एच.एच.सी. विभाग

Student Objectives/Learning Outcomes

ज्ञान - सामाजिक पर्यावरणाची व्याख्या सांगतो .

आकलन - सामाजिक पर्यावरण बिघडण्याची कारणे सांगतो .

उपयोजन - सामाजिक पर्यावरण स्वच्छ राहण्यासाठी प्रयत्नशील राहतो .

कौशल्य - सामाजिक पर्यावरणाची चित्रे संकलित करतो.

Procedures

शिक्षक कृती

१. प्रकल्पाची ध्येये उद्दिष्टे आणि महत्व समजावून सांगणे.
२. प्रकल्पाचे वेळापत्रक तयार करणे.
३. सामाजिक पर्यावरणाची पार्श्वभूमी समजावून सांगणे.
४. विद्यार्थ्यांकडून पथनाट्याच्या माध्यमातून जनजागृती करणे.
५. विद्यार्थ्यांकडून वर्तमानपत्रातील कात्रण गोळा करून संग्रह वही तयार करणे.
६. विद्यार्थ्यांकडून भित्तीपत्रके तयार करणे.

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

७. प्रदर्शनासाठी सार्वजनिक सभागृह आरक्षित करणे.

आठवडा १ : प्रथम विद्यार्थ्यांचे गट तयार करणे. प्रत्येक गटात २० मुले असतील असे दोन गट तयार केले.

पहिला गट : सामाजिक पर्यावरणाचा शोध घेणे.

दुसरा गट : सामाजिक पर्यावरणाची सामाजिक बाजू समजावून घेणे

आठवडा २ : संपूर्ण माहिती संकलित करणे

पहिला गट : संकलित केलेल्या माहितीचे वर्गीकरण करणे.

दुसरा गट : पथनाटयाची तयारी करुन घेणे

आठवडा ३ : प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.

पहिला गट : सभागृहात सर्व मान्यवरांसमोर सामाजिक पर्यावरण या विषयावर भित्तीपत्रकाचे प्रदर्शन भिरविणे

दुसरा गट : पथनाटय सादर करणे व त्याचा वृत्तांत लिहीणे.

Approximate Time Needed

एका महिन्यातील तीन आठवडयात प्रकल्प पूर्ण केला.

Prerequisite Skills

१. सामाजिक पर्यावरण ऱ्हाचाची कारणे माहित आहेत.
२. सामाजिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे घटक माहीत आहेत.
३. सामाजिक पर्यावरणाविषयी विविध कात्रणे गोळा करतो.

Materials and Resources

Technology – Hardware (Click boxes of all equipment needed)

- ☒ Camera
- ☒ Computer(s)
- ☒ Digital Camera
- ☐ Tape Recorder
- ☒ Internet Connection
- ☐ Video Camera
- ☒ Printer
- ☐ Projection System
- ☒ Scanner
- ☒ Television
- ☐ VCR
- ☐ Video Conferencing Equip
- ☒ Other:

Technology – Software (Click boxes of all software needed.)

- ☒ Database/Spreadsheet
- ☐ Desktop Publishing
- ☐ E-mail Software
- ☒ Encyclopedia on CD-ROM
- ☐ Image Processing
- ☒ Internet Web Browser
- ☐ Multimedia
- ☐ Web Page Development
- ☒ Word Processing
- ☒ Other:

Printed Materials	१. शालेय पाठ्यपुस्तक. २. वर्तमानपत्र ३. मासिके
Supplies	---------------------
Other Resources	इंटरनेट, गुगल सर्च
Others	विविध प्रसारमाध्यामाच्या सहाय्याने माहीती संकलित करणे

Accommodations to support different levels of learners in your classroom	
Resource Student	सर्जनशिल विद्यार्थी भित्तीपत्रक तयार करण्यास मदत करतील.
Gifted Student	सामाजिक पर्यावरणाचे अस्तित्व टिकावे म्हणून प्रयत्न करतील.

Student Assessment

१. सामाजिक पर्यावरण या विषयावर माहिती गोळा करा.

Key Word Search

सामाजिक पर्यावरणाचे संतुलन म्हणजेच सामाजाचे संतुलन

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

Unit Plan Template

Note: Type in the gray areas. Click on any descriptive text, then type your own.

Unit Author	
First and Last Name	जाधव शुभांगी वसंतराव
Author's E-mail Address	
College Name	**S.K.B.S.S.Collage of Education Osmanabad**
Address	Osmanabad.
Phone	00
Course	Intel Tech Pre Service Program

Unit Overview	
Unit Plan Title	व्याघ्र प्रकल्प ऱ्हास एक समस्या.
Curriculum-Framing Questions	
Essential Question	आपल्या देशासमोर सध्या कोणकोणत्या समस्या आहेत.
Unit Questions	वाघांची संख्या का कमी होत चालली आहे? त्याची कारणे सांगा
Content Questions	१. व्याघ्र प्रकल्पाची आवश्यकता का वाटते. २. व्याघ्र प्रकल्प नियंत्रणासाठी शासन कोणकोणते प्रयत्न करते. ३. आपण समाजाचा एक घटक म्हणून व्याघ्र प्रकल्प नियंत्रणासाठी कोणकोणत्या उपाय योजना सुचवाल?

Unit Summary

आशिया हे वाघांचे माहेरघर आहे. वाघ सर्व जंगलात आढळून येतात. वाघाचे वजन १८० ते २६० किलो असते. वाघाची ज्ञानेंद्रिय अत्यंत संवेदनशील असतात. वाघाच्या झेपेचा वेग तासी ६५ कि.मी. असतो. वाघास राहण्याकरिता ३५ ते ६० चौरस कि.मी. वनक्षेत्र आवश्यक आहे. १९१० पूर्वी भारतात सुमारे ४० हजार बंगाली वाघ होते. १९८२ पर्यंत त्यांची संख्या २५०० झाली. वाघाची नखे, कातडी, दात, हाडे, यांचा आंतरराष्ट्रीय स्तरावर काळया बाजारात मोठया प्रमाणात मागणी आहे. वाघांच्या हाडापासून मद्य तयार केले जाते. एका वाघांपासून ६ लाख रुपयांची कमाई तस्कऱ्यांना होतो. त्यामुळे वाघांची संख्या घटत चालली आहे.

Subject Area(s)

पर्यावरण शिक्षण

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

Class Level [Click box(es) of all class level(s) that your Unit targets]

- [ ] Junior Kindergarten
- [ ] Senior Kindergarten
- [ ] 1-4
- [x] 5-8
- [x] 9-10
- [x] 11-12
- [ ] Resource
- [ ] Gifted and Talented
- [x] Other:

School Examination Board Guidelines

एच.एच.सी. विभाग लातूर.

Student Objectives/Learning Outcomes

ज्ञान : विद्यार्थी वाघाचे महत्व सांगतो.

आकलन : व्याघ्र प्रकल्प नष्ट होण्याची कारणे सांगतो.

उपयोजन : व्याघ्र प्रकल्प नियंत्रणासाठी उपाय सुचवितो.

कौशल्य : विद्यार्थी वाघाच्या चित्राचा संग्रह करतो.

Procedures

शिक्षक कृती

१. प्रकल्पाची ध्येय आणि उद्दिष्टांचे महत्व सांगून मुख्याध्यापकांची परवानगी घेणे.
२. प्रकल्पाचे वेळापत्रक तयार करणे.
३. व्याघ्र प्रकल्पास भेट
४. पर्यावरण प्रेमीची मुलाखत आयोजित करणे.
५. विद्यार्थ्यांकडून भित्तीपत्रक तयार करुण घेणे.

आठवडा १ : विद्यार्थ्यांना वर्गात व्याघ्र प्रकल्पाची ध्येय आणि आवश्यकता सांगितली.

आठवडा २ : मुख्याध्यापकाची रितसर परवानगी घेवून व्याघ्र प्रकल्प अधिकारी यांना मुख्याध्यापकांचे पत्र देवून ८ परवानगी घेतली. व वेळापत्रकाप्रमाणे व्याघ्र प्रकल्पास भेट दिली.

आठवडा ३ :

पहिला गट : व्याघ्र प्रकल्पाची निगा कशी राखली जाते. ते पाहण्यास सांगितले.

दुसरा गट : जंगलाची पाहणी करण्यास सांगितले.

तिसारा गट : व्याघ्र प्रकल्प कार्यालयाची माहिती घेण्यास सांगितले.

आठवडा ४ था :

पहिला गट : भित्तीपत्रक तयार करण्यास सांगणे.

दुसरा गट : वर्तमानपत्रे व इंटरनेटचा वापर करण्यास सांगणे.

तिसरा गट : निसर्ग प्रेमी व्यक्तीची मुलाखत घेण्यासाठी प्रश्नावली तयार करण्यास सांगणे.

Approximate Time Needed

एका महिन्यातील चार आठवड्यात प्रकल्प पूर्ण केला.

Prerequisite Skills

१. जैवविविधता ऱ्हास एक समस्या
२. व्याघ्र प्रकल्पाच्या संवर्धनाची माहिती आहे.
३. संगणक हाताळता येते.

Materials and Resources

Technology – Hardware (Click boxes of all equipment needed)

☒ Camera	☐ Video Camera	☐ VCR
☒ Computer(s)	☒ Printer	☐ Video Conferencing Equip
☒ Digital Camera	☐ Projection System	☒ Other:
☐ Tape Recorder	☒ Scanner	
☒ Internet Connection	☒ Television	

Technology – Software (Click boxes of all software needed.)

☒ Database/Spreadsheet	☐ Image Processing	☐ Web Page Development
☐ Desktop Publishing	☒ Internet Web Browser	☒ Word Processing
☐ E-mail Software	☐ Multimedia	☒ Other:
☒ Encyclopedia on CD-ROM		

Printed Materials	१. शालेय पाटयपुस्तक. २. वर्तमानपत्र ३. मासिके
Supplies	व्याघ्र प्रकल्प संवर्धन
Other Resources	इंटरनेट, गुगल सर्च
Others	नामांकीत निसर्ग प्रेमींची मुलाखत

Accommodations to support different levels of learners in your classroom

Resource Student	सर्जनशिल विद्यार्थी भित्तीपत्रक तयार करण्यास मदत करतील.
Gifted Student	विविध वेबसाईटवर जावून जागतिक व्याघ्र प्रकल्पाच्या समस्या व दुष्परिणाम यांचा शोध घेतील.

Student Assessment

१. माहिती जमवित असताना विविध वर्तमानपत्रे सांगणे व कात्रणे गोळा करणे.
२. इंटरनेटचा वापर करण्यास सांगणे.
३. प्रश्नावली तयार करण्यास सांगणे.

Key Word Search

व्याघ्र प्रकल्प संवर्धन काळाची गरज

Unit Plan Template

Note: Type in the gray areas. Click on any descriptive text, then type your own.

Unit Author	
First and Last Name	कलदोडे ऐश्वर्या अंकुश
Author's E-mail Address	______________
College Name	श्रीकृष्णा शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय उस्मानाबाद
Address	बार्शी नाका उस्मानाबाद
Phone	______________
Course	Intel Tech Pre Service Program

Unit Overview	
Unit Plan Title	**हवा प्रदुषण-एक समस्या**

Curriculum-Framing Questions

Essential Question	हव व ध्वनी प्रदुषण कोणकोणत्या कारणानुळे होतें?.
Unit Questions	१. वाहनानुळे हवा व ध्वनी प्रदुषण कसे होतें? २. हवा व ध्वनी प्रदुषणानुळे कोणकोणते दुष्परिणाम होतात?
Content Questions	१. तुम्हास हवा व ध्वनी प्रदुषण कमी करण्याची आवश्यकता वाटते का?. २. हवा व ध्वनी प्रुदषणावर उपाय सांगा?

Unit Summary

सजीव सृष्टीकरीता हवा फारच महत्वाची आहे. आपले शरीर दररोज जितके पदार्थ घेते त्यामध्ये वजनाच्या हिशेबाने हवेची टक्केवारी ८० असते. सर्वसाधारणपणे आपण दररोज २२००० वेळा श्वासोच्छवास करतो. दररोज आपणास १६ कि.ग्रॅ. हवेची गरज असते. आपण जी हवा आत घेतो त्यातील केवळ वायु, निष्क्रिय वायु, धुळीचे कण, पाण्याची वाफ, धूर इ. द्रव्य मिसळलेली असतात. मानव इतिहासात वायु प्रदुषणाची सर्वात जुनी नोंद ७०० वर्षापूर्वीची आहे. व लंडन येथील लंडन स्मॉल नावाने ती प्रसिध्द आहे. इंग्रजी भाषेतील ५ mog हा शब्द smoket fog smog असा तयार झाला आहे. यालाच मराठी भाषेत धुरके असा शब्द वापरता येईल. डिसेंबर १९५२ मध्ये लंडन येथे ५ दिवसापर्यंत स्मॉग राहिले व त्यामुळे ४००० लोक मरण पावले. भारतामध्ये बहुतेक कारखान्यांचे आणि उद्योगांचे केंद्रीकरण शहरात झालेले आहे. मुंबई, दिल्ली, कोलकत्ता, चेन्नई यासारख्या महानगरामध्ये प्रदुषणाच्या समस्येने गंभीर रुप धारण केले. भारतामध्ये कोलकत्ता या शहरात हवा सर्वाधिक प्रदुषित आहे.

ध्वनी हा उर्जेचाच एक प्रकार होय. ध्वनी उर्जेमुळे ऐकण्याची संवेदना निर्माण होते. घन, द्रव आणि वायुरुप पदार्थांमधील अणू आणि रेणुंच्या हालचालीमुळे ध्वनी तरंग निर्माण होतात. एखाद्या वस्तूच्या कंपनामुळे हवा आंकुचन व प्रसरण पावते व अशा रितीने ध्वनी लहरी निर्माण होतात. हवेमध्ये २० अंश सेल्सीअस तापमानावर ध्वनीचा वेग ११३० फुट प्रती सेकंद असतो. ध्वनीची तीव्रता ही डेसीबल या एककाद्वारे मोजली जाते व ते ड DB या संकेताने दर्शविले जाते. ८० डेसीबलपर्यंत तीव्रता असलेला ध्वनी मनुष्य कोणत्याही त्रासाशिवाय ऐकू शकतो.

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

परंतू यापेक्षा अधिक तीव्रता असलेल्या ध्वनीस गोंगाट असे म्हटले जाते.

Subject Area(s)

पर्यावरण शिक्षण

Class Level [Click box(es) of all class level(s) that your Unit targets]

☐ Junior Kindergarten ☐ Senior Kindergarten

☐ 1-4 ☒ 5-8 ☒ 9-10

☒ 11-12 ☐ Resource

☐ Gifted and Talented ☒ Other

School Examination Board Guidelines

एच.एच.सी. विभाग लातूर.

Student Objectives/Learning Outcomes

ज्ञान : हवा व ध्वनी प्रदुषणाची कारणे सांगतो

आकलन : हवा व ध्वनी प्रदुषणामुळे होणारे दुष्परिणाम सांगतो.

उपयोजन : हवा व ध्वनी प्रदुषण कमी करण्यासाठी उपाय सांगतो.

कौशल्य : विद्यार्थी हवा व ध्वनी प्रदुषण चित्राचा संग्रह करतो.

Procedures

शिक्षक कृती

१. प्रकल्पाची ध्येये उदिष्टे आणि महत्व सांगून मुख्याध्यापकाची परवानगी घेणे.
२. प्रकल्पाचे वेळापत्रक तयार करणे.
३. उस्मानाबाद शहरातील ज्येष्ठ नागरिक व पर्यावरण प्रेमी व्यक्तींची मुलाखत आयोजित करणे.
४. विद्यार्थ्यांकडून पथनाटयाच्या माध्यमातून हवा व ध्वनी प्रदुषणाविषयी जनजागृती करणे.
५. विद्यार्थ्यांकडून वर्तमानपत्रातील हवा व ध्वनी प्रदुषणाची चित्रे व माहिती गोळा करवून पर्यावरण कात्रण वही तयार करणे.
६. विद्यार्थ्यांकडून भित्तीपत्रके तयार करणे.
७. प्रदर्शनासाठी सार्वजनिक सभागृह आरक्षित करणे.

आठवडा १ : प्रथम विद्यार्थ्यांचे गट तयार करणे. प्रत्येक गटात २० मुले असतील असे दोन गट तयार केले.

पहिला गट : उस्मानाबाद शहरामध्ये रहदारीच्या ठिकाणी दळणवळण करणाऱ्या दोनचाकी, चारचाकी व मोठया अवजड वाहनाच्या इंजिनमधून निघणारा धूर याविषयी माहिती मिळवून त्यामुळे हवा प्रदुषण कसे होते व आसपास राहणाऱ्या कुटूंबांना त्याचा कोणता परिणाम होतो. याविषयी माहिती गोळा करण्यास सांगणे.

दुसरा गट : उस्मानाबाद शहरामध्ये दळणवळण करणाऱ्या दोनचाकी, चारचाकी गाडया व इतर सर्व प्रकारच्या मोठया वाहनांच्या कर्णकर्कश हॉर्न, इंजिनचा येणारा मोठा आवाज इ. कारणामुळे रस्त्याने प्रवास करताना ध्वनी प्रदुषणाचा कसा त्रास होतो. याविषयी तसेच आसपासच्या राहणाऱ्या कुटूंबियांना ध्वनी प्रदुषणाचे कोणकोणते परिणाम होतात याविषयी माहिती मिळविण्यास सांगणे व त्याविषयी भित्तीपत्रके तयार करण्यास सांगणे.

आठवडा २ : पहिल्या आठवडयातील मिळविलेल्या माहितीच्या आधारे नियोजन करणे.

पहिला गट : उस्मानाबाद शहरातील रहदारीच्या ठिकाणी दळणवळण करणाऱ्या सर्व प्रकारच्या वाहनातुन बाहेर पडणारा धुर यामुळे आसपास राहणाऱ्या कुटूंबियांना कोणता त्रास होतो. याविषयी माहिती जमा करून त्याविषयी भित्तीपत्रके तयार करणे. वाहनामुळे होणाऱ्या हवा व ध्वनी प्रदुषणाबाबत प्रभात फेरी काढण्याचे नियोजन करणे व भित्तीपत्रकांचे प्रदर्शन करण्यासाठी व तज्ञांचे व्याख्यान कार्यक्रम होण्यासाठी सभागृह प्रमुखांची भेट घेवून परवानगी मिळविणे.

दुसरा गट : उस्मानाबाद शहराच्या ठिकाणी दळणवळण करणाऱ्या वाहनांचा येणारा इंजिनचा आवाज कर्णकर्कश हॉर्न यापासून आसपास राहणाऱ्या कुटूंबियांना ध्वनी प्रदुषणाचा कोणता त्रास होतो व त्याचे मानवी जीवनावर कोणते परिणाम होतात याविषयी माहिती जमा करून त्याविषयी प्रभातफेरी काढण्याचे नियोजन करणे व भित्तीपत्रकांचे प्रदर्शन करण्यासाठी व तज्ञांचे व्याख्यान कार्यक्रम होण्यासाठी सभागृह प्रमुखांची भेट घेवून परवानगी मिळविणे.

आठवडा ३ : प्रकल्पाची अंमलबजावणी करणे.

पहिला गट : सभागृहात सर्व मान्यवरांसमोर हवा प्रदुषण कसे होते व त्याचा मानवी जीवनावर काय परिणाम होतो. याविषयी केलेल्या भित्तीपत्रकाचे प्रदर्शन करतात व त्याविषयी माहिती सांगतात.

दुसरा गट : सभागृहात सर्व मान्यवरांसमोर ध्वनी व प्रदुषण कसे होते व त्याचा मानवी जीवनावर काय परिणाम होतो. याविषयी केलेल्या भित्तीपत्रकाचे प्रदर्षन करतात व त्याविषयी माहिती सांगतात.

Approximate Time Needed

एका महिन्यातील तीन आठवडयात प्रकल्प पूर्ण केला.

Prerequisite Skills

१. हवा व ध्वनी प्रदुषणाविषयी माहिती आहे.
२. हवा व ध्वनी प्रदुषणाच्या परिणामाविषयी माहिती आहे.
३. विद्यार्थ्यांना संगणक हाताळता येते.

Materials and Resources

Technology – Hardware (Click boxes of all equipment needed)

☒ Camera	☐ Video Camera	☐ VCR
☒ Computer(s)	☒ Printer	☐ Video Conferencing Equip
☒ Digital Camera	☐ Projection System	☒ Other:
☐ Tape Recorder	☒ Scanner	
☒ Internet Connection	☒ Television	

Technology – Software (Click boxes of all software needed.)

☒ Database/Spreadsheet	☐ Image Processing	☐ Web Page Development
☐ Desktop Publishing	☒ Internet Web Browser	☒ Word Processing
☐ E-mail Software	☐ Multimedia	☒ Other:
☒ Encyclopedia on CD-ROM		

Printed Materials	१. शालेय पाटयपुस्तक. २. वर्तमानपत्र ३. मासिके
Supplies	हवा व ध्वनी प्रदुषण

2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

Other Resources	इंटरनेट, गुगल सर्च
Others	नामांकीत निसर्ग प्रेमींची मुलाखत

Accommodations to support different levels of learners in your classroom

Resource Student	सर्जनशिल विद्यार्थी भित्तीपत्रक तयार करण्यास मदत करतील.
Gifted Student	विविध वेबसाईटवर जावून जागतिक व्याघ्र प्रकल्पाच्या समस्या व दुष्परिणाम यांचा शोध घेतील.

Student Assessment

१. माहिती जमवित असताना विविध वर्तमानपत्रे सांगणे व कात्रणे गोळा करणे.

२. इंटरनेटचा वापर करण्यास सांगणे.

३. प्रश्नावली तयार करण्यास सांगणे.

Key Word Search

हवा व प्रदुषण संतुलन राखणे काळाची गरज

©2004 Intel Corporation. All Rights Reserved

वर्ग : ५ वी.
दिनांक :
तुकडी
वेळ
घटक : सजीव सृष्टी : अनुकूलन व वर्गीकरण
उपघटक : अनुकूलन
पाठांश :
अपेक्षित पूर्वज्ञान : सजीव निर्जीव संकल्पना
नियोजित शैक्षणिक साहित्य

पाठाच्या पायऱ्या	पाठ्यमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	अध्ययन अनुभूती: विद्यार्थीकृती	अध्ययन अनुभूती: शैक्षणिक साहित्य / फलकलेखन	अध्ययन अनुभूती: मूल्यमापन (उद्दिष्टावरील प्रश्न)
१	२	३	४	५	६	७
① स ज ता पु व र्ती न		उद्दीष्ट्य - विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान जागृत करणे. स्पष्टीकरण - विद्यार्थी पूर्वज्ञानावर आधारित प्रश्नांची उत्तर देतो.	मुलांनो इकडे लक्ष द्या. मी काही प्रश्न विचारते ज्यांना उत्तर येते त्यांनी हात वर करा. सामूहिक उत्तर स्वीकारले जाणार नाही. प्रश्न 1) सजीव म्हणजे काय? 2) निर्जीव म्हणजे काय 3) तुम्हाला माहित असलेल्या सजीव घटकांची नावे सांगा. मुलांनो आपल्या पृथ्वीवर अनेक वनस्पती आहेत काही वनस्पतींना वेगवेगळ्या रंगाची फुले, फळ असतात तर कहीना नसतात. काही वनस्पती पाण्यात, डोंगरावर उगवतात, काही प्रदेशात तर काही वाळवंटात आढळतात. वनस्पतींची विविधता गुणधर्म हा घटक महत्त्वाचा आहे	श्रवण करतो. - जे हालचाल करतात. - उत्तर देतो. - ... उत्तर देतो. श्रवण करतो.		तोंडी.
② हेतू क थ न		उद्दिष्ट्य - पाठाचे शीर्षक समजावून सांगणे स्पष्टीकरण - पाठाचे शीर्षक समजून घेतो.	सर्वांनी लक्ष द्या. आज आपण सजीव सृष्टी - अनुकूलन व वर्गीकरण हा घटक अभ्यासणार आहोत.	- निरीक्षण करतो - श्रवण करतो.	सजीव सृष्टी : अनुकूलन व वर्गीकरण	तोंडी, लेखी कृती
③ वि ष य प्र ति पा द न	① अ नु कू ल न	① (ज्ञान) - उद्दीष्ट्य - अनुकूलनाची व्याख्या सांगणे. स्पष्टीकरण - विद्यार्थी अनुकूलनाची व्याख्या सांगतो.	शिक्षक अनुकूलनाची व्याख्या सांगतात. "प्रत्येक सजीव ज्या परिसरात व वातावरणात राहतो, त्याच्याशी अनुकूल होण्यासाठी त्याच्या शरीरामध्ये, जीवन जगण्याच्या पद्धतीमध्ये कालानुरूप घडून आलेला बदल म्हणजे अनुकूलन होय."	श्रवण करतो.		तोंडी.

पाठाच्या पायऱ्या	पाठमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	विद्यार्थीकृती	शैक्षणिक साहित्य / फलककार्य	मूल्यमापन (उद्दिष्टांचे मापन)
१	(२) २	३	४	५	६	७
(3) विषय प्रतिपादन	वनस्पतींमधील अनुकूलन	(2)(आकलन) - उद्दिष्ट - वनस्पतींमधील अनुकूलन समजावून सांगणे. स्पष्टीकरण - वनस्पतींमधील अनुकूलन समजून घेतो.	वनस्पतींमधील अनुकूलन उदा. कमळ, निवडुंग, वड, शैवाल, [illegible], खजूर, बाभूळ [illegible] शिक्षक दाखवतात.	श्रवण करतो. निरीक्षण करतो.	वनस्पतींचे अनुकूलन तक्ता	तोंडी लेखी
	(3) जलीय वनस्पती	उद्दिष्ट - जलीय वनस्पतींबद्दल उदाहरणाद्वारे माहिती देणे. स्पष्टीकरण - जलीय वनस्पतींचे अनुकूलन समजून घेतो.	कमळ, जलपर्णी अशा वनस्पतींचे देठ मऊ, [illegible] व लवचिक असतात. पाने रुंद व त्यावर मेणासारख्या पदार्थाचा थर असतो.	श्रवण करतो.		
	(4) वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पतींमधील अनुकूलन	उद्दिष्ट - वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पतींची माहिती जाणून घेणे. स्पष्टीकरण - वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पतींबद्दल समजून घेतो.	वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पतींबद्दल निवडुंगाच्या चित्राद्वारे समजावून सांगतात. तसेच हिमप्रदेशातील, जंगल प्रदेशातील व गवताळ प्रदेशातील वनस्पतींचे अनुकूलन समजावून सांगतात. उदा. देवदार, पाईन अशा सूचीपर्णी वृक्षांचा समावेश हिमप्रदेशातील वनस्पती. वृक्ष, झुडूप, रोपटे जंगल प्रदेशातील वनस्पती.	श्रवण करतो. निरीक्षण करतो.	निवडुंगाचे चित्र	तोंडी
		(3) (उपयोजन) - उद्दिष्ट - जलीय व वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पतींमधील फरक सांगणे. स्पष्टीकरण - विद्यार्थी फरक सांगतो.				
		(4) (कौशल्य) - उद्दिष्ट - आपल्या परिसरातील वनस्पतींचे निरीक्षण करण्याचे कौशल्य विकसित करणे. स्पष्टीकरण - निरीक्षणाचे कौशल्य विकसित होते.	शिक्षक वेगवेगळी उदाहरणे मुलांकडून विचारून घेतात. त्यामुळे निरीक्षणातील उदाहरणे विद्यार्थी सांगतात.	श्रवण करतो. निरीक्षण करतो.		तोंडी
		(5) (अभिवृत्ती) - उद्दिष्ट - वनस्पतींमधील परिस्थितीनुसार झालेले बदल लक्षात आणून देणे. स्पष्टीकरण - लक्षात येते(?).				तोंडी

(4) संदृढीकरण - [illegible] प्रश्न - 1) अनुकूलन म्हणजे काय? - उत्तर देतो. 2) वाळवंटी प्रदेशातील वनस्पती [illegible] - उत्तर देतो.

पाठ टाचण (जोडपान)

पाठाच्या पायऱ्या	मापनाचे उद्दिष्ट	शिक्षक कृती	फलककार्य/शै.साहित्य
१	२	३	४
उपयोजन	उपयोजन/कौशल्य/मनोवृत्ती उद्दिष्ट्ये - प्राप्त ज्ञानाचा रोजच्या परिस्थितीशी सांगड घालणे. स्पष्टीकरण - प्राप्त ज्ञानाची रोजच्या परिस्थितीशी सांगड घालतात.	प्रश्न - वनस्पतींमधील अनुकूलन टिकवून ठेवण्यासाठी आपल्याला काय करता येईल?	
मूल्यमापन	ज्ञान/आकलन उद्दिष्ट्ये - अध्ययन अनुभूती तपासून पाहणे. स्पष्टीकरण - अध्ययन अनुभूती तपासून घेतले जातात.	जोड्या लावा. अ — ब १) निवडुंग — अ) हिमप्रदेशातील वनस्पती. २) कमळ — ब) वाळवंटी वनस्पती. ३) देवदार — क) जलीय वनस्पती.	मौखिक फलक.
गृहपाठ	स्वयंअध्ययन उद्दिष्ट्ये - स्वयंअध्ययनास प्रेरित करणे. स्पष्टीकरण - स्वयंअध्ययन करतात.	हिमप्रदेशातील वनस्पतींचा आकार शंकूसारखा असल्यामुळे कोणता फायदा होतो त्यांच्या शब्दात लिहा.	

निरीक्षण तक्ता

		अतिउत्तम	उत्तम	समाधानकारक	बरा	असमाधानकारक
१.	पाठाचे नियोजन					
	१) पाठटाचण लेखन					
	२) उद्दिष्ट व स्पष्टीकरणे					
	३) पाठाच्या पायऱ्या					
२.	आशयाची तयारी					
	१) आशयज्ञान					
	२) संकल्पनेतील सुस्पष्टता					
	३) विषयाचे सादरीकरण					
	४) प्रश्न पद्धत					
	५) भाषा शुद्धता, उच्चार स्पष्टता					
३.	वर्ग व्यवस्थापन					
	१) वर्ग नियंत्रण					
	२) विद्यार्थी सहभाग					
	३) शंका समाधान					
	४) वर्गाचे चैतन्य					
४.	शैक्षणिक साहित्य / फलक कार्य					
	१) साहित्याचा वापर					
	२) साहित्याची आकर्षकता					
	३) फलक लेखन					
	४) शैक्षणिक साहित्याची हाताळणी					
	५) साहित्य वापराचे नियोजन					

सूचना व अभिप्राय : पाठकर्त्याचा

दिनांक

सराव पाठ टाचणाचा आराखडा

पाठाची शाळा :
वर्ग : Six
दिनांक :
तुकडी :
वेळ :

घटक : The Peacock and the Crane
उपघटक : Conceited Peacock
पाठ्यघटक :
अपेक्षित-पूर्वज्ञान :
नियोजित शैक्षणिक साहित्य :

पाठाच्या पायऱ्या	पाठ्यमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	विद्यार्थीकृती	अध्ययन अनुभूती: शैक्षणिक साहित्य / फलककार्य	मूल्यमापन (उद्दिष्टांचे मापन)
१	२	३	४	५	६	७
Set induction	previous knowledge	* objective :- To arise previous knowledge of students	students attention please, now its our English period.	Listens Carefully		
		* specification :- student answers questions based on previous knowledge.	Birds are the most wonderful animals on the Earth. Birds are those living beings that can fly high in the sky.			
			Q 1 which is our national bird?	peacock		oral
			Q 2 which bird is singing?	Nightingale		oral
			This lesson is difficult to understand we should study it with keen attention.			
Statement		* objective :- To make students familiar with new topic.	So, today we are going to learn "The peacock and the Crane.	Listens Carefully		
		* specification :- student attracts towards new topic.	[Teacher writes title on the black board]	observes	The peacock and the crane	written and oral.

पाठाच्या पायऱ्या	पाठ्यमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	विद्यार्थिकृती	अध्ययन अनुभूती: शैक्षणिक साहित्य / फलककार्य	मूल्यमापन (उद्दिष्टांचे मापन)
१	२	३	४	५	६	७
Explanation	Conceited peacock	* Knowledge :- To enable student how the peacock is conceited. * specification :- To enable student how the peacock is conceited.	The peacock and the Crane There was once a very conceited peacock who had a gorgeous tail like no other bird. So, when he met a Crane one day, the peacock scoffed at the Crane's colourless and dull feathers.	Listens Carefully		
		* Understanding :- To enable students beautiful feathers is not important, fly high is also useful.	look at my feathers' he boasted, how they shine in all the colours of the rainbow.	Listens Carefully		
		* specification :- student explains the fly high above among clouds is important.	Thus today we have learnt a lesson The peacock and the Crane.	Listens Carefully		
Recapitulation		* objective :- To enable student to strenghthen knowledge already acquired.	Teacher asks questions. 1] There was once a very ---- peacock.	conceited		oral
		* specification :- student answers questions on acquired knowledge.	2] Fine feathers don't make ----	Fine birds		oral

पाठ टाचण (जोडपान)

पाठाच्या पायऱ्या	मापनाचे उदिष्ट	शिक्षक कृती	फलककार्य/शै.साहित्य
१	२	३	४
उपयोजन	उपयोजन/कौशल्य/मनोवृत्ती		
	* objective :- To enable student to use acquired knowledge in new condition. * specification:- student uses acquired knowledge in new condition.	Q what is the special character of peacock ?	Q choose the correct meaning. 1] Fine feathers don't make fine birds. 2] The peacock had a gorgeous tail like no other bird.
मूल्यमापन	ज्ञान/आकलन		
	* objective :- To evaluate students acquired knowledge. * specification student choose the correct meaning.	Teacher shows the roll-up board and asks student choose the correct meaning.	
गृहपाठ	स्वयंअध्ययन		
	* objective :- To provoke students for self study. * specification student does self-study.	Q why did the peacock scoff at the crane ?	

मार्गदर्शक प्राध्यापकाची स्वा[क्षरी]

निरीक्षण तक्ता

		अतिउत्तम	उत्तम	समाधानकारक	बरा	असमाधानकारक
१.	**पाठाचे नियोजन**					
	१) पाठटाचण लेखन					
	२) उद्दिष्ट व स्पष्टीकरणे					
	३) पाठाच्या पायऱ्या					
२.	**आशयाची तयारी**					
	१) आशयज्ञान					
	२) संकल्पनेतील सुस्पष्टता					
	३) विषयाचे सादरीकरण					
	४) प्रश्न पध्दत					
	५) भाषा शुध्दता, उच्चार स्पष्टता					
३.	**वर्ग व्यवस्थापन**					
	१) वर्ग नियंत्रण					
	२) विद्यार्थी सहभाग					
	३) शंका समाधान					
	४) वर्गाचे चैतन्य					
४.	**शैक्षणिक साहित्य / फलक कार्य**					
	१) साहित्याचा वापर					
	२) साहित्याची आकर्षकता					
	३) फलक लेखन					
	४) शैक्षणिक साहित्याची हाताळणी					
	५) साहित्य वापराचे नियोजन					

सूचना वअभिप्राय : पाठक्रमांक : दिनांक :

पर्यवेक्षक प्राध्यापकाची स्वाक्षरी

सराव पाठ टाचणाचा आराखडा

पाठाची शाळा :
वर्ग : आठवी
दिनांक :
तुकडी :
वेळ :

घटक : ब्रिटिश सत्तेचे परिणाम
उपघटक : ब्रिटिश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना
पाठ्यघटक : युरोपीय सत्ता
अपेक्षित-पूर्वज्ञान :
नियोजित शैक्षणिक साहित्य :

पाठाच्या पायऱ्या	पाठ्यमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	अध्ययन अनुभूती: विद्यार्थिकृती	शैक्षणिक साहित्य / फलककार्य	मूल्यमापन (उद्दिष्टाचे मापन)
१	२	३	४	५	६	७
सजता प्रवर्तन		* उद्दिष्ट्य :- विद्यार्थ्यांचे पूर्वज्ञान जागृत करण्यास मदत करते. * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी पूर्वज्ञानावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे देतात.	मुलांनो इकडे लक्ष द्या. आज आपला इतिहासाचा तास आहे. व्यापाराच्या हेतूने पोर्तुगीज व डच यांच्या नंतर इंग्रज भारतात आले. त्यांनी ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना केली. मी तुम्हाला काही प्रश्न विचारणार आहे त्याची उत्तरे द्या. प्र. 1 ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना कधी झाली? प्र. 2 पहिले मराठा-इंग्रज युद्ध कधी झाले ? हा घटक महत्वाचा आहे. सर्वांनी लक्ष दिल्यास सर्वांना समजेल.	श्रवण करतो. विद्यार्थी प्रश्नांची उत्तरे देतो. इ.स.1600 1775-1782		तोंडी
हेतूकथन		* उद्दिष्ट्य :- विद्यार्थ्यास पाठाचे शीर्षक समजावून सांगण्यास मदत करणे. * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी पाठाचे शीर्षक समजून घेतो.	तर मग आज आपण प्रकरण 3 ब्रिटिश सत्तेचे परिणाम यातील उपघटक ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना त्यातील पाठ्यघटक युरोपीय सत्ता हा भाग अभ्यासणार आहोत.	श्रवण व निरीक्षण	घटक - ब्रिटिश सत्तेचे परिणाम उपघटक - ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना पाठ्यघटक - युरोपीय सत्ता	लेखी व कृती
विषयप्रतिपादन	1 ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना	* ज्ञान → * उद्दिष्ट्य :- विद्यार्थ्यांना ब्रिटिश सत्तेची माहिती सांगता येणे.	शिक्षक भौगोलिक शोधांमुळे युरोपीय सत्ता भारताच्या किनाऱ्यावर कशा येऊन पोचल्या याविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती देतात.	श्रवण करतो.		

पाठाच्या पायऱ्या	पाठ्यमुद्दे	विशिष्ट उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे	शिक्षक कृती	अध्ययन अनुभूती विद्यार्थीकृती	शैक्षणिक साहित्य / फलककार्य	मूल्यमापन (उद्दिष्टांचे मापन)
१	२	३	४	५	६	७
		* स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी ब्रिटीश सत्तेची माहिती सांगतात,	पोर्तुगीज, डच, इंग्रज, फ्रेंच असे सर्व युरोपीय भारताची बाजारपेठ काबीज करण्याच्या सत्तास्पर्धेत उतरले.			
	२] इंग्रज व मराठे	1] आकलन → * उद्दिष्ट :- विद्यार्थ्यांना इंग्रज व मराठा युद्दाची माहिती सांगता येणे. * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी इंग्रज व मराठा युद्दाची माहिती सांगतात,	मुंबई हे इंग्रजांचे पश्चिम भारतातील प्रमुख केंद्र होते. त्याच्या जवळपासचा प्रदेश मिळवण्याचा त्यांचा प्रयत्न होता. परंतु या प्रदेशावर मराठ्यांची घट्ट पकड होती 1775 ते 1818 या दरम्यान मराठे व इंग्रज यांच्यात तीन युद्धे झाली.	श्रवण करतात		
	३] तैनाती फौज	* कौशल्य → * उद्दिष्ट :- विद्यार्थ्यांना तैनाती फौज म्हणजे काय, स्वतःच्या शब्दात सांगता येणे. * स्पष्टीकरण :- तैनाती फौज म्हणजे काय ते सांगतो.	शिक्षक काही चित्र दाखवून व्यक्तीचा परिचय करून देतात.	विद्यार्थी लक्षपूर्वक पाहतात.	चित्र दाखवतात.	निरीक्षण तोंडी
सं क ल न		* उद्दिष्ट :- प्राप्त ज्ञानाचे दृढीकरण करणे. * स्पष्टीकरण :- प्राप्त ज्ञानावर आधारित प्रश्नांची उत्तरे देतो.	पाठावर आधारित शिक्षक खालील प्रश्न विचारतात. 1] 1802 मध्ये - - - पेशव्याने इंग्रजांशी तैनाती फौजेचा करार केला. 2] - - - हे इंग्रजांचे पश्चिम भारतातील प्रमुख केंद्र होते.	विद्यार्थी उत्तरे देतात. दुसरा बाजीराव मुंबई		तोंडी

पाठ टाचण (जोडपान)

पाठाच्या पायऱ्या	मापनाचे उदिष्ट	शिक्षक कृती	फलककार्य/शै.साहित्य
१	२	३	४
उपयोजन	उपयोजन/कौशल्य/मनोवृत्ती * उद्दिष्ट :- प्राप्त ज्ञानाची येणाऱ्या परिस्थितीशी सांगड घालणे. * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी प्राप्त ज्ञानावरून येणाऱ्या परिस्थितीशी सांगड घालतो.	* शिक्षक खालील प्रश्न विचारतात. 1] इंग्रज व मराठा युद्धांची माहिती लिहा.	इयत्ता तुकडी विषय दिनांक 1] घटक :- ब्रिटीश सत्तेचे परिणाम 2] उपघटक :- 1] ब्रिटीश ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना 2] इंग्रज व मराठे 3] तैनाती फौज
मूल्यमापन	ज्ञान/आकलन * उद्दिष्ट :- अध्ययन अनुभुती तपासून पाहणे. * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी रिकाम्या जागा योग्य भरतात.	शिक्षक गुंडाळी फलकावर खालील गाळलेल्या जागा भरण्यास सांगतील. 1] पोर्तुगीज, ----, फ्रेंच, ब्रिटीश हे भारतांची बाजारपेठ काबीज करण्याच्या सत्तास्पर्धेत उतरले. 2] ---- मध्ये दुसऱ्या बाजीराव पेशव्याने इंग्रजांशी तैनाती फौजेचा करार केला.	
गृहपाठ	स्वयंअध्ययन * उद्दिष्ट :- स्वयंअध्ययनास प्रेरित * स्पष्टीकरण :- विद्यार्थी स्वयंअध्ययन करतो.	शिक्षक गुंडाळी फलकावर प्रश्न देतात. प्र. संकल्पना स्पष्ट करा. 1] तैनाती फौज	

मार्गदर्शक प्राध्यापकाची स्वाक्षरी

निरीक्षण तक्ता

		अतिउत्तम	उत्तम	समाधानकारक	बरा	असमाधानकारक
१.	**पाठाचे नियोजन**					
	१) पाठटाचण लेखन					
	२) उद्दिष्ट व स्पष्टीकरणे					
	३) पाठाच्या पायऱ्या					
२.	**आशयाची तयारी**					
	१) आशयज्ञान					
	२) संकल्पनेतील सुस्पष्टता					
	३) विषयाचे सादरीकरण					
	४) प्रश्न पध्दत					
	५) भाषा शुध्दता, उच्चार स्पष्टता					
३.	**वर्ग व्यवस्थापन**					
	१) वर्ग नियंत्रण					
	२) विद्यार्थी सहभाग					
	३) शंका समाधान					
	४) वर्गाचे चैतन्य					
४.	**शैक्षणिक साहित्य / फलक कार्य**					
	१) साहित्याचा वापर					
	२) साहित्याची आकर्षकता					
	३) फलक लेखन					
	४) शैक्षणिक साहित्याची हाताळणी					
	५) साहित्य वापराचे नियोजन					

सूचना वअभिप्राय : पाठक्रमांक : दिनांक :

पर्यवेक्षक प्राध्यापकाची स्वाक्षरी